

מסורת הש"ס

(א) [סנהדרין כה, ג] (ג) שם כד: (ד"ה כב, ג) א סנהדרין כה. חגיגה י. מיר לה. כב. נדרים טו: כה, (ד) לעיל לא, (ה) כתובות סה: (ו) סוכה כח, (ז) [סוכה כח: ע"ש], (ח) [ויקרא כה, ט] (ט"ז) סב, (י) [סוכה כח, ג] (יב) ס"ה ימות, (יג) [דף יז:],

➤

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כבר ארבע וכו' טפי מכר (ארבע) מו"מ כיצ"ב ס"א חמש: (ב) הוב"י ד"ה אמר ר' יהודה אימתי בזמן כ"ל וחיתת כי נמחק: (ג) בא"ד אדעתא דלא יהיב ליה קמחתיא דהוי אסמכתא דעושה וספור וכו' משמע הכי גבי מפרשי: (ד) בא"ד ולא גזים כי הוהא דאם אוזיב ולא יאעביד אשלים בשיטתא או היבא דלאו בידו ככל ואפי' הכי גמר ומקני יונק קוביא ובהדיא גרונא לא הוויא אסמכתא אכל היבא דעידו ולא צידו כ"ל:

➤

גליון הש"ס

תוס' ד"ה קטן בן שש כסה"ד מצוה לתבוא. ע"י מה"ד סימן נד:

➤

מוסף רש"י

ואלו הן הפסולים. לזון ולהעדר, וסולן משין גולנין הן והמורה אמרה אל שמת רשע ער, וכל שכן דין (סנהדרין כד:). המשחק בקוביא. מחיבתו של עש שמשחקן בעטרון ואמר רבנן אסמכתא לא קניא והכי הן גולנין מדרבנן, דמלאורימא איתו קריי וינק אלא הוטרף מיד אש כדכתיב (ש"צ כג) ויגובל את המית מיד המתי ור"ה כב.). ומלואה בברייתא. לא גולן דלאורימא הוא למפסליה משום אל שמת עד מתא, דהא מנעשה ייבד ליה (שם), ומפריחי יויבם. היינו נמי טען קוביא, אי מקדמיה יונק ליוני (שם), וסוחרה שביעית. עשין שחורה בפירות צביעות, דרמנא אמר (ויקרא כה) לאכלא, ולא לקטורה, ולפי שנעשו כל אלו לעבור על דת מחמת ממון, משרוס לזיות מעדיס שקר ע"י ממון ושחד (ו"ה כב) הוילי וחמירי ממון מעבירו על דברי תורה הוה ליה כרשע דממס ופסול לזון ולהעדר שטטה אחרי הנצט (סנהדרין כד:). בזמן שאין לו אומנות אלא היא. דהואיל ואין עסוקין בישובו של עולם אינן בקליין בטוב דינין ומשא ומתן ואינן יראי חטא (שם). לעולם אין אחד מהן נזיר. שנים יושבין ואחד עובד, זה אומר פלני העובר מיר הוא, זה אומר אינו מיר, ואמר אחד הינו מיר אס נמנוה הוא שעת מיר, וסבירו אומר הינו מיר אס נמנוה הוא שאינו מיר, ובעיהס מולכמיס לזירות ונמלא כאלה מהם, ואמר ר' טרפון אין אחד מהן מיר שעל הספק אמר דצדיו תחילה ואין זו הפלאה, דכי יפילא אש יפרש משמע (סנהדרין כה. ובעיני חגיגה י.) לפי שלא ניתנה מירות להיות מיר בתלייה ובספק אלא בהפלה והיות מפורשת (חגיגה שם) דבעינן בשעת שגגה שיהא יודע אי הוי מיר (נדרים יט:) דלא סמכה דעתייהו ממש לשם מירות אלא תלו מירותין בזה שגגה כנגדן ולא היה פיו ולבו שוים להכי אין אחד מהם קטן בן שש יוצא בעירוב אמו. ערבה אמו לזפון ואזני לדרום, אמו מוליכמו אלה ואין אביו מוליכו אלה, שעדיין הוא צריך לאמו ונמיה עד שיהא אלה קורא אימא קרית ליה, אפילו גדול שאינו צריך לאמו רגיל לקרומס כשעטור (סוכה כח.). ואינו קורא אימא אמו. שאינו כרוך אחריה לקרות ולשנות עד ששגא אליו, אכל קורא ושומק לאו צריך לאמו הוא (שם).

גברא אנצרא. דר' יהושע בן לוי אדשמואל שמואל דלמר הלכה סבר פליגי ורבי יהושע סבר לא פליגי: הפסולין. לעדות דכולן גולנין מדבריהן הן דאסמכתא לא קנייא ומגזל גזיל ליה: **קצויא**. צעירבזן: **מפריחי יונים**. אי תיקדמה יונק ליוני: **סוחר** **צביעים**. דרמנא אמר לאכלה(ה) ולא לקטורה(ה) וזה שחומד ממון לעבור עבירה על הממון רשע הוא והמורה אמרה אל שמת רשע עד (שמות כג): **זומן שאין להס אומנות אלא היא**. דקסבר ר' יהודה אסמכתא שהוא נסמך על דעתו שהוא ינאחנו ועל אותה אסמכתא הוא מתנה קניא ולאו גולנין יניכו ופסוליהו לפי שאין עסוקין ציטבו של עולם דכיון דאין מכירין וצקיאין צטורה וכער בני אדם אינן חסין על צהריהן מלהפסידן ממון: **וחכ"א כו**. קא ס"ד היינו ת"ק דמתני' אלמא אימתי לחלוק: **הפלא**. צרייתא משום ר"ט היא דלמר אסמכתא לא קניא אכל צמתיתין לא פליג רבי יהודה אדמתא קמא אלא מפרש לטעמיה: **אין אחד מהן טויר**. שנים שיושבין וראו אחד צא ואמר אחד מהן הריני מיר שזה מיר ואמר חבירו הריני מיר שאין זה מיר: **להפלאה**. שיהא נדרו מפורש על הודאי ולא צמורת ספק אי מיר אותו הבא כנגדו: אי קני. אי נלא:

הדרן עלך הלון

ביצד משתתפין נו' וכל מי שמקנל מצעוד יוס. לסמוך על עירוב זה ולינך מותא' גב' אין מערבינן. לא התירו חכמים לצאת חוץ לתחום ע"י עירוב אלא לדבר מזה: **הודיעוהו מצעוד יוס** ולא הודיעוהו **קסני**. הודיעוהו אע"פ שלא נתרצה מצעוד יוס ונתרצה משחשיכה אמרינן הוצרכ שקודם זמן קניית עירוב דעתו לכך היה לא הודיעוהו עד שחשיכה מאי צריכה איכא הא לא הוה ידע דאיכא עירוב דיימנא דעתיה עליה הואי: **יולא צעירוב אמו**. עירבה אמו לעצמה ולא זיכתה לו בעירוב מוליכתו עמה דכגופה דמי דמסתמא דעתה עליה דלא סגי ליה בלאו אמו: **וסנ נמי גבי סוכה**. כלומר וכי תימא בן שש צריך לאמו קרי ליה הא ליהא יאמר דתנן נמי גבי סוכה^(א) כי האל גוונא ופרשינן הסם הי קטן צריך לאמו: **חייב בסוכה**. מחנכין ליה מדרבנן: **ואינו קורא אימא**. כיון דלא קרי ההיא שעתא לאו צריך הוא: **ופרכין אימא סלקא**

דעסך גדול נמי קרי. כלומר לא משית ליה אין צריך לאמו עד שיהא יעור משנתו ולא יקרא אימא הא אי קרא אימא צריך לאמו משית ליה הא אפילו גדול דרכו בכך: **אלא כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא אלא**. דלא נוחס' עד דאחיא לקמיה הוי אינו צריך לאמו: **וכמה**. צר כמה שני הוי: **נצר ארצע וכנר חמס**. קרי ליה אין צריך לאמו כל חד לפוס חורפיה. אלמא מכי הוי צר חמש צעי לזכייה וטפי מצר (א) ד' לא קרי ליה צריך לאמו דליפוק: אמר

וכו' ומוקי לה בגמ' צמרי מתא ופי' שס צקוטטרס שצריך לצעוק לפניו הוי נמי דצר מזהו שהולך לצורך בני עירו ומפקח על עסקי רבים: **שמע מינה אין ברירה**. דלא מסתבר דאפילו צעירובי תחומין דרבנן אין צריכה דאמרינן פרק בכל מערבין (לעיל דף לו:) מאן האי תנא דאפילו צדרבנן לית ליה צריכה: **קמין בן שש יוצא בעירוב אמו**. אף על גב דאין מערבין אלא לדבר מזהו מכל מקום יולא קטן צעירוב אמו דאי אפשר לה להניחו משום דכרוך אחריה אי"נ צקטן נמי איכא * מזהו לחנכו:

הלון פרק שביעי עירובין

ואלץ הן הפסולין. מפורש צפרק זה צורר (סנהדרין דף קד:): **אמר** ר' יהודה אימתי (ט) **כו' בזמן שאין לו אומנות כו'**, אע"ג דמסקינן דפליגי רבנן עליה דרבי יהודה הלכה כרבי יהודה דפסקין צפרק זה צורר (שם דף כו:): אי"ר אצוה הלכה כרבי יהודה

ומכאן משמע דשרי לשחוק צקוציא דאפילו לרמי צר חמא דמפרש טעמא דמשחק צקוציא פסול משום דאסמכתא לא קניא היינו לרבנן אצל לר' יהודה דמכשר היבא דגמיר אומנות אחריתי קסבר דכה"ג לאו אסמכתא היא וטעם דלא הוי אסמכתא כדפירש הקוטטרס צפ' זה צורר (שם דף כד:): משום דלא דמי להאיא דצ"מ (ד' קד:): אס אוזיב ולא איעביד אשלים אלפא וזוי דהתס הוי צידו ולהכי לא גמר ומקני דמעיקרא כי אתמי אדעתא דלא יהיב ליה (א) אסמכתא קמתיא דעושה וספור שלא יבא לידי כך אצל הכא לא סמין אמיתי משום דלא ידע אי נלא או לא וצפרק זה צורר (סנהדרין דף כה). משמע גבי מפרחייו יונים דקאמר ולריכא דאי תנא דמוהא דדעת עצמו התס הוא דאמר קיס לי צנפשא דידענא טפי ולהכי הוי אסמכתא משמע היבא דצידו הוא אסמכתא טפי וקשה לר"ת דצסוף אחיו נשך (צ"מ דף עג:). גבי האי מאן דיהיב וזוי לחצריה לזמזן ליה חמרא כו' ופריך מ"ש דאס אוזיב ולא איעביד אשלים צמייטא ומשני התס צידו הכא לאו צידו אלמא משום דלאו צידו הוא אסמכתא טפי ונראה היבא דצידו לגמרי ולא גזים כי ההוא דאס אוזיב ולא איעביד אשלים צמייטא (י) לא הוה אסמכתא וכן היבא דאין צידו כלל ואפילו הכי גמיר ומקני כגון קוציא וכה"ג אצל היבא דצידו ולא צידו כי ההוא חמרא דפשע ולא זצן ליה ואע"ג דיין מזהי הרבה לקנות מ"מ כיון דתלוי צאחריס דאס לא ירלו למכור לו ממני יקנה הלכך לא גמר ומקני והוי אסמכתא גמורה ועוד פר"ת טעם אחר דדווקא כי ההוא דאס אינו חוזר צי ערצוני מחול דפרק הזהב (שם דף מה:): ומי שפרע מקאת חובו והשליש את שטרו דגט פשוט (צ"צ דף קסח). וכל כה"ג חשיב אסמכתא שאינו מתכוין אלא להסמיך חצירו על דצדיו שיאמינוהו אצל הכא אדעתא דהכי קעבדו שירוחו או זה או זה ואותם המשחקים באמנה אומר ר"י דאינו חייב לשלם דבמה יקנה דלמ"ד אסמכתא היא לא קני אפילו צקנין אלא צצ"ד חשבו דמנוכת

הדרן עלך הלון

ביצד משתתפין בתחומין מניח את החבית ואומר הרי זה לכל בני עירי לכל מי שילך לבית האבל או לבית המשתה וכל שקיבל עליו מבע"י מותר משתחשך אסור שאין מערבין משתחשך: **גב' (י)** אמר רב יוסף **ג** אין מערבין אלא לדבר מצוה מאי קמ"ל תניא לכל מי שילך לבית האבל או לבית המשתה מהו דתימא אורחא דמלתא קתני קמ"ל וכל שקיבל עליו מבע"י שמעת מינה אין ברירה דאי יש ברירה תיגלי מילתא למפרע דמבעוד יום הוה ניהא ליה אמר רב אשי **ד** הודיעוהו ולא הודיעוהו קתני אמר רב אסי **ה** (ט) קטן בן שש יוצא בעירוב אמו מיתיבי קטן שצריך לאמו יוצא בעירוב אמו ושאין צריך לאמו אין יוצא בעירוב אמו ותנן נמי גבי סוכה כי האי גוונא **ו** (י) קטן שאין צריך לאמו חייב בסוכה והוינן בה **ו** ואיזהו קטן שאין צריך לאמו אמרי דבי ר' ינאי כל שנפנה ואין אמו מקנחתו ר"ש בן לקיש אמר כל שניעור ואינו קורא אימא אימא ס"ד גדולים נמי קרו אלא אימא כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא אימא וכמה **י** כבר ארבע כבר חמש אמר

נדרים (דף כו:): ולמ"ד לאו אסמכתא היא היאך יקנה צדצרים בלא

קנין צבטיל שנואם חצירו:

הדרן עלך הלון

ביצד משתתפין מניח את החבית. כל פירוטיסה היו רגילים להניח צחצית דתניא לעיל (דף פ.א) מציאין את הצחצית של יין ושל שמן ושל גרוגרות ושל שאר כל מיני פירות: **אין מערבין אלא לדבר מצוה**. לעיל **ו** דתנן אס בלא נכריס למזרח וכו' ומוקי לה בגמ' צמרי מתא ופי' שס צקוטטרס שצריך לצעוק לפניו הוי נמי דצר מזהו שהולך לצורך בני עירו ומפקח על עסקי רבים: **שמע מינה אין ברירה**. דלא מסתבר דאפילו צעירובי תחומין דרבנן אין צריכה דאמרינן פרק בכל מערבין (לעיל דף לו:) מאן האי תנא דאפילו צדרבנן לית ליה צריכה: **קמין בן שש יוצא בעירוב אמו**. אף על גב דאין מערבין אלא לדבר מזהו מכל מקום יולא קטן צעירוב אמו דאי אפשר לה להניחו משום דכרוך אחריה אי"נ צקטן נמי איכא * מזהו לחנכו:

למקום פלוני, כיון (א) שמקבל תבדיר כאילו מאיתמול עירב. אמר רב (אסי) [ויסוף] קטן בן שש יוצא בעירוב אמו.

סו א ב מיי פ"י מהל' עדות הלכה ד ופי"צ הלכה א סמג לאון יד טוש"ע ח"מ סי' לד פסוף טו:

א ג מיי פ"ו מהלכות עירובין הלכה ו סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' טמו עסף א:
ב ד מיי שם הלכה יח וסמג שם טור ש"ע א"ח סי' תיג:
ג ה מיי שם הלכה כא וסמג שם טוש"ע א"ח סי' תיד עסף ב:
ד ו ז מיי פ"ו מהלכות סוכה הלכה א סמג עשין זמ טוש"ע א"ח סי' תמג עסף ב:

➤

רב ניסים גאון

שמעתי מינה אין ברירה אפי' דברבנן. בהרבה מקומות בתלמוד איתא להוריא דהא מילתא. אבל פסק ההלכה איתא במסכת יום טוב בפרק משילין פירות, והכין סליקא לה מילתא, כי לית ליה לה' הורשעיא ברירה בראוריתא אבל דברבנן אית ליה. ודש מר וזוטרא הילכתא כר' אושעיא.

➤

רבינו חננאל

(ר' יהושע בן לוי) ור' יוחנן נמי הורדו לר' יהושע בן לוי בהא כי כל מקום ששנה ר' יהודה אימתי עליהן איני והתנן בסנהדרין פרק דיני ממונות בשלשן זה בורר לו אחד אילו הן הפסולין המשחק בקוביא כו'. אי"ד יהודה אימתי בזמן שאין לו אומנות אלא היא אבל חולקין, דר' יהודה אפר כשר וחכמים אומרים אפילו יש לו אומנות שלא היא אפילו ופרקינן לעולם אימתי לפרש הוא והאי דקתני בברייתא וחכמים (א"ר) ד' יהודי' הוא ומפרש דברי ר' טרפון. (דחתן) [דחתנא] ר' יהודה אומר משום ר' טרפון אין אחד מהן נזיר לפי שלא ניתנה נזירות אלא להפלותה, שנאמר איש כי יפליא אילמא כיון דמספקא ליה אי נזיר הוא אי לא נזיר הוא לא ידע דנחיל ולא משעביד נפשיה. הכא נמי גבי משחק בקוביא לא ידע אי קני אי לא קני לא גמר ומקני.

הדרן עלך הלון

ביצד משתתפין בתחומין. מניח את החבית וכו'. אמר רב יוסף אין מערבין אלא לדבר מצוה. כל מי שקבל עליו מבעוד יום מותר אפילו ש"מ אין ברירה אפילו דברבנן, דהא עירובי תחומין דרבנן ניתנו, ודלא כר' עקיב'. ופריך בן אשי הודיעוהו קתני. פירוש, הודיעוהו שצריך לערב לילך

עד

^[א] אולי צ"ל כיון שמקבל עליו אפילו משחשיכה תבדיר וכו'.

^[א] קטן בן שש יוצא בעירוב אמו. ערבה אמו לזפון ואזני לדרום, אמו מוליכמו אלה ואין אביו מוליכו אלה, שעדיין הוא צריך לאמו ונמיה עד שיהא אלה קורא אימא קרית ליה, אפילו גדול שאינו צריך לאמו רגיל לקרומס כשעטור (סוכה כח.). ואינו קורא אימא אמו. שאינו כרוך אחריה לקרות ולשנות עד ששגא אליו, אכל קורא ושומק לאו צריך לאמו הוא (שם).